

Župnik Šegula piše doslovno: „Straža“ omogočujejo izvečine duhovniki z naročnino, in ker se tiska v tiskarui sv. Cirila, moglo bi nastati v javnosti mnenje, da se vsi duhovniki strinjajo s perfidno gonjo „Straže“ zoper ureditev učiteljskih plač na Štajerskem. Ker bi bilo tako mnenje krivo, se mu mora v prilog ugleda štajerske duhovščine ter zavoljo miru, sloge in dobrega sosedstva z učitelji oporekati.

Iz predloženih mi načrtov razvidim, da se gre v prvi vrsti za izboljšanje plač provizoričnih, torej mladih gg. učiteljev, recimo učiteljev-začetnikov. Znano je, v kako revnem položaju so ravno oni, ki tvorijo najmanj dve tretjini učiteljsva. Z borimi krajecarji, ki jih doslej dobivajo, kaj naj storijo z njimi? ... plačajo naj dolgove iz dijaških let? ... si kupijo boljše obleke? ... knjige? ... hrano?

Za vse ne zadošča in zato stradajo ravno mladi ljudje, hirajo in trpijo, ki bi naj z mladeniškim ognjem se poprijeli svojega poklica. Z dosedanjo plačo jim je človeka dostojno življenje nemogoče in le o njih veliki moralni moči in moški vzgoji priča, da ne segajo po — zločinu. Za te odgojitelje najmanjše šolske dece se torej mora nekaj storiti. V prvi vrsti čutijo to vsi starejši stanovski tovariši (naj se „Straža“ v tej zadevi ne sklicuje na svoje somišljenike med učiteljsvom!) Kdor torej ugovarja nameravani reviziji učiteljskih plač, bije v obraz vsemu učiteljsvu.

Za revnejše se gre torej v prvi vrsti. Da bi mimogrede tudi višji za se radi kaj ujeli, to ni noben vzrok zabraniti celega predloga, saj so zato posvetovanja v zbornici, da se pri krajsjajo nepotrebnimi poganjki. Zato tudi ovrnanje zboljšanja plač učiteljev pomeni vsak dan zločin na učiteljih-začetnikih, zločin na njih zdravju, zločin na njih ugledu, zločin na njih znanstvenem napredku in v posledicah na celi narodni šoli.

V tem smislu se obračam do Vas, dvanaest slovenskih poslancev „Kmečke zveze“ v štajerskem deželnem zboru! Če hočete ali morate v deželnem zboru obstruirati, pristo Vam; zato ste odgovorni samo svojim volilcem. Kajpada je treba obstrukcijo tudi motivirati — ali ni Vam dovoljeno pri tem zlorabljati proti učiteljem duhovniškega ugleda, katerega Vi niste sezidali, saj imate drugod gradiva dovolj!

Če je pa res, kar se govori, da je vse te gonje kriv le eden izmed Vas, pa ostali kot možje tudi javno priznajte; naj potem javnost sodi enega, ne pa Vas vseh in z Vami kot izvoljenci vseh vaših volilcev!

To so besede, ki jih pač redkokdaj slišimo iz duhovniških vrst. Sicer pa dvomimo, da bi dobile odmev med štajerskimi klerikalci, zakaj klerikalci so si povsod enaki, povsod in vedno so sovražniki učiteljsva in prosvete!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca maja K 139.969-11.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2, 2.—1/2, 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Glas iz Istre.

Srednjih šol nimamo Slovenci v Istri, zato tudi ni slovenskega srednješolskega učiteljsva. Do letos smo imeli v Kopru oddelek slov. učiteljsva, a srečno se je rešilo tega gnezda in se preselilo v Gorico. To je mogoče edina vesela vest, ki jo morem poročati. Do letos je bilo v Kopru nekoliko slov. profesorjev, a priznati moram, da so se ti jako malo brigali za ljudsko šolstvo, akoravno so vzgojevalci ljudskošolskega učiteljsva. Slov. učitelj. društvo je dvakrat prosilo po enega izmed proforskega zbora, da bi predaval na društvenih zborovanjih, a eden se je izgovarjal, da nima časa, drugi pa je povedal, da mu je toliko znano ljudskošolstvo kolikor vojaški reglema brazilijanske vojske, zaradi česar ni mogel predavati.

Kaj pa učiteljsvo ljudskih šol? Tudi tu nimam poročati kaj veselega. Oni član učiteljsva, ki še čuti pravi pomen učiteljske službe, ki bi rad deloval za vsestranski šolski in narodni napredek, mora kmalo opešati, ker je povsod sam, a če ga to ne potare in ako ima slučajno mnogobrojno družino, se dobe tudi

tovariši, ki se javno izražajo: „Kaj bo on, ko ima toliko otrok?“

Take razmere so med slovenskim učiteljsvom v Istri, a kakšne so med hrvaškim, popolnoma natanko ne morem poročati, vendar se mi zdi, da je pri njih 99% onih, ki jim je sveto ono, kar reče gospodine pjo van. To se je videlo na občnem zboru dijaškega podpornega društva 23. septembra t. l. v Pazinu. Hrvaškega učiteljsva ni bilo skoraj nič zraven; še oni, ki je poprej podpisal „Osvrt“, se je skrtil, da ga ni nihče videl, a c. k. okrajni šol. nadzornik v Pazinu je glasoval s pjo vani, bal se je bojda, da bi ga drugače ne postregli ob priliki nadzorovanja.

Dosti je popisa žalostnih razmer, vendar ne morem, da bi še nekaj ne omenil. V Istri imamo tri slovenska učiteljska društva, namreč: Prosveto, Krško učitelj. društvo in Slovensko učitelj. društvo. Prvi dve sta hrvaški in predstavljata nekakšno Kranjsko Slomškarijo, a zadnje kaže že po imenu, da je slovensko. Zadnje je posebno delovalo do pretečenega leta, t. j. do regulacije učitelj. plač. Ne morem, da bi ne priznal, da sta pri tem sodelovali hrvaški učitelj. društvi in sodelovala so proti koncu tudi italijanska učiteljska društva v deželi, vendar vester opazovalec mora priznati, da so priskočila na pomoč šele potem, ko jih je zbudilo in zdramilo Slov. učitelj. društvo.

Po regulaciji plač si je postavilo Slov. učitelj. društvo za nalogo premembo disciplinarnega, nadzorovalnega in nekaterih drugih deželnih zakonov iz namena, da pribori ljudskošolskemu učiteljsvu več svobode in šoli več ugleda. Zato je bilo potreba večkratnih zborovanj, ki so se vršila največkrat v središču Slovencev v Istri, t. j. v kakšni vasi v Bregu. To ni bilo po volji nekaterim učiteljskim osebam v okolici Kopra. Zabavljali so zaradi tega, a temu se ne smemo čuditi, če pomislimo, da je med zabavljali tudi tak učitelj, ki je pred leti položil nekaj kron in šel z župnikovo kuharico v Postojno namesto k zborovanju učitelj. društva, ki se je izrazil, ki je dobil društvena pravila, da mu bodo dobro služila za tisti kot, ki bi ga morala imeti vsaka hiša. In vendar se hoče prištevati ta učitelj med zavedno in napredno učiteljsvo!

Tudi v Istri so glavna cokla šolskemu napredku krajni šol. svet. Predsednik krajnega šol. sveta je vsakokratni župan. Res so nekateri župani, ki spoznavajo korist ljudske šole in skrbe za nje napredek, a kaj pomaga to, ko so navadno drugi člani največji nasprotniki šolstva. K tem pridejo še občinski tajniki, ki so obenem tajniki krajnih šol. svetov. Ti hočejo zaradi tega biti nekak personificiran krajni šol. svet, prav nekaj takega, kar je v J. E. Tomičevi „Kapitanovi hčeri“ nobile de Kérpez. Sploh pa gledajo občinski tajniki v Istri, vsaj nekateri, da spravijo na svojo osebo vse one občinske službe, ki kaj prinesejo, n. pr. mesarskega ogleda itd., a najljubše so jim komisije, ker se jim te plačuje posebe. Tako se deloma preobložijo z delom, deloma se jim ne ljubi delati in tako čakajo vloge mesece in mesece rešitve, a posebno se zanemarljivo delo krajnega šol. sveta. V tej nemarnosti so že tako daleč, da ne vodijo šol. matic, in ko je čas poročati, koliko otrok je obvezano obiskovati to ali ono šolo, povprašujejo šol. vodstvo. Vodstvo naj jim poroča ono, kar bi morali oni dognati na podlagi matice in o čemer bi morali oni obveščati vodstvo. Kaj je z drugimi zadevami, kakor so zamude i. dr., o tem nočem pisati.

Zaradi tega se je mislilo delovati na popolno odpravo krajnih šolskih svetov, vendar se je moralo to opustiti, ker je v Istri več okrajnih šol. svetov, v katerih nimata slovensko učiteljsvo in slovenski narod niti enega zastopnika, kar ni nikakor dobro za slovensko šolstvo.

Popisal sem žalostne razmere slovenskega ljudskega šolstva v Istri, vendar pa moram dostaviti, da je v zadnjih 50 letih mnogo napredovalo vzlic tem zadržkom in vzlic zadrževanju nam nasprotnega deželnega odbora. Na tem nima malo zaslug tudi „Učitelj. Tovariš“, ker vem, da je bil že od prvega pričetka tovariš vsaj nekaterim učiteljem v Istri.

O enakopravnosti učiteljic in učiteljev.

(Odgovor g. M. Gregoričevi s strani tržaških tovarišev.)

Tovarišica G. ima smolo s svojimi članki; dobro stvar zastopa slabo, da, celo kompromituje jo čisto.

Tako se ji je zgodilo s člankom gorenjega naslova, ki ga je priobčil „U. T.“ 10. junija. Ta v naslovu, smeri in argumentih popolnoma ponesrečeni članek se je menda porodil zaradi kakšne hudomušne opazke, popolnoma privatne, kakšnega tovariša člankarici nasproti. Drugače bi si ne mogli razlagati dejstva, da podpira tov. G. zahtevo tako eminentno socialnega značaja s takimi — „Fliegende Blätter“ argumenti, ki zadevo le osmešijo in ji lahko tudi škodujejo. Dokazala je člankarica tekom svoje razprave morda, da ima iste študije kot učitelj, a ne istega znanja kot zrel možki. Čemu namreč to dosledno zaletavanje v tovariše moškega spola, ki nikakor niso odlečujoč faktor v omenjeni zadevi, pač pa so bili vedno zvesti sobojevniki za pravice svojih tovarišic? V tem je smer članka povsem pogrešena. [Tržaški učitelji so vedno s simpatijo spremljali zahtevo svojih tovarišic po izenačenju plač, če že ne z drugega stališča, vsaj z egoističnega vidika, da bo pri enakih plačah ponehala konkurenca ženskih učnih oseb na moških oddelkih naših mestnih šol. Pri enakih plačih bo mestni magistrat, naša upravna šolska oblastnja, imel svobodno, materialnih predsodkov povsem prosto izbiro in nameščal bo moške učiteljske osebe tudi tam, kjer sedaj zaradi nižje plače konkurira ženska oseba. Na to lahko vzame c. člankarica strup; tako gotovo je. Tedaj mi učitelj se ne bojimo, se ne protivimo enakopravnosti naših tovarišic, celo želimo je, in se bomo zanjo tudi borili — z večjo vnemo celo, negoli tovarišice same.

Izpađi in napadi tov. G—eve nas pri tem ne bodo ozlovoljili, ker njen glas je pač le njen glas, a ne glas in mnenje kroga naših tovarišic. Člankarica namreč ni v dotiki z našo učit. organizacijo, ni član nobenega učit. društva, njeno mnenje je tedaj popolnoma osebno mnenje, njenih grehov ne bomo pripisovali celokupnosti naših tovarišic. Ali z njenimi izjavami hočemo v par besedah obračunati; več besed bi bilo škoda.

Popolnoma pravilno pravi člankarica v začetku, da učiteljicam nihče drugi ne odreka pravice do enakopravnosti nego uprava naše šol. oblasti. Nato pa vrže logiko takoj v koš in prične takoj aprioristično sumničiti in tudi obrekovati svoje tovariše, namesto da bi rekla „mea culpa“, ko se obregne ob slabo organizirane nekdanje ankete tržaških učiteljic, ki so zasledovale isto kot ona — neorganiziranka — sedaj.

Da plačuje mestni magistrat potom volje svojih ljudskih zastopnikov učitelje z višjo percentualo negoli učiteljice — in to se godi menda po vseh evropskih deželah — zato imajo svoje, priznavamo, da časih egoistične namene. Ozirajo se predvsem ne toliko na materialno stališče učiteljev, temveč tudi na njihovo socialno delovanje. Kdo je pri državnozbornski nadomestni volitvi v III. okraju mesta Trsta izvil socialno-demokratski stranki mandat in ga vrgel liberalni v naročje? Ital. učitelji-tovariši s svojo kreacijo „Camera di lavoro“, ki ji je predsednik učitelj. Drugi ital. tovariši najintenzivnejše delujejo v soc. demokratski stranki, kulturno in politično. In mi okoličanski slov. učitelji — ne, hvaliti se nočemo: osiveli smo v narodnem, gospodarskem in kulturnem boju. Kje so tu, z belovranskimi izjemami, zaostale tržaške učiteljice? Kaj čudo, da zastopniki omenjenih treh strank v mestnem svetu poleg uradnega dela in gmotnih razmer upoštevajo tudi to delovanje svojih učiteljev. Izgovor onih treh ur ženskega ročnega dela izgine s tega vidika. Sploh pa, čemu bi učiteljice, ki poučujejo v prvih deških razredih, s poučevanjem ženskih ročnih del ne podale kompenzacije za mučnejše in več ur zahtevajoče učiteljevo delovanje v višjih razredih? Tov. G—eva, „preko brade“ nam tovarišice s svojim delom niso zrasle. In če v gotovih slučajih res poučujejo več ur na teden kakor učitelj, zato učitelj morda krajši čas, a nikakor ne — manj, kot pišete Vi!

In sedaj do sklepa in glavne stvari!

V tržaškem mestnem svetu leži načrt izboljšanja učiteljskih plač; za sprejetje tega delujejo z vso žilavostjo nekateri naših tova-

rišev. Po tem načrtu, ki upamo o njem, da bo še letos sprejet, se bo tudi tov. G—evi zvišala plača. Ali če bi na njene besede pazili merodajni faktorji, bi se to nikoli ne zgodilo. Čemu rabijo tržaški tovariši večjo plačo negoli učiteljice in, logično, čemu zahtevajo sedaj povišanja plače? Za pijačo, za vino — po G—evih besedah soditi. Vsaj ponovno nam učiteljem predbaciva vino in tobak, pozablja pa takoj na svoje moralno zgraženje. V prihodnjem hipu namreč, ko nam je vrgla pošteno zasluženi kozarec domače pijače v glavo, se hvali s svojim boljšim okusom, ki jo nagiba k žganim pijačam eksotičnih imen ter k bosanskim smotkam. Tovarišica G—eva, le verujte, mi zahtevamo povišanja plače ne zaradi pocukranih bonbončkov, temveč zaradi — kruha. Mi zahtevamo kruha, dostojnega kruha zase in svojo „družinico“, za svoje brate in ubožne starše, da, celo — kar se učiteljicam težko prigodi — tudi časih za obnemoglo, nepreskrbljeno starše svojih žená.

Mi nismo plemeniti, kot vi pravite, mi smo pravični in za pravične zahteve svojih vrlih tovarišic se bomo borili rama ob rama z vsemi silami, in tako tudi za to zahtevo. Ali da bi kdo z lahkomiselnim pisarjenjem smešil naše delo, omalovaževal naše gmotne razmere, sumničil naše nazore, podcenjeval naše delo, tega ne dovolimo nikomur, Vam, neprevidna člankarica, ki ste grešili takrat menda „in bona fide“, tudi ne! To je naša odločna beseda za danes in za vedno!

Zbrani trž. tovariši.

Opomba uredništva: Priobčujemo te odločne, moške in stvarne besede, ker nikakor nečemo, da bi se komu delala krivica — in to najmanj, če prihaja kritika od neorganizovane strani. S priobčenjem članka gđc. G—ove smo dokazali, da smo liberalni in najčistejšem pomenu te besede tudi neorganizovanim članicam svojega stanu nasproti. Več od nas nihče ne more zahtevati. Pač pa bomo zahtevali odslej mi, da naj gre v našo organizacijo vsakdo, ki hoče, da mu je naš list na razpolago! Najprej moramo biti za svoje! Nekoč smo branili tudi nadučitelja Štruklja, tajnika Slomškove Zveze, ko so ga na Robu metali iz šole in ko ga je pozabilo vse klerikalno časopisje. Danes kliče Štrukelj v boj na nož proti nam! — Odslej ne pojde več tako! Mi naj koga zagovarjamo, on pa naj v zahvalo tepe nas ali naše organizovano učiteljsvo — ne! Temu ravnanju: konec!

Pozabljena §§ na Kranjskem!

§ 55

(Drž. zak. št. 62.) Najmanjše prejemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, je odmeriti tako, da učitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.

Da se učiteljem za časa in do dobrega daje, kar jim gre, za to skrbé in o tem dolečujejo šolska oblastva.

§ 5

(Dež. zak. št. 21.) V vsakem šolskem okraju je napraviti najmanj eno meščansko šolo.

Vlado, ki je svoj čas telegrafično ukazala ustanovitev nemške mestne šole v Ljubljani, prosi kranjsko učiteljsvo za izvršitev gornjih §§!

Okrajne uradne konference in učni načrti na Spodnjem Štajerskem.

V letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah se ima tudi izvršiti času primerna revizija ljudskošolskih učnih načrtov s posebnim ozirom na jezikovni, računski in prirodznan-

ski pouk. Ne da bi nudil dovršene direktive, si dovoljujem k temu elaboratu podati v blagovoljno upoštevanje ta-le

I. splošna navodila.

1. Prememba sedanjih učnih načrtov je nujno potrebna.

2. Določijo se naj pri uradnih konferencah le vodila (splošna in podrobna) za to premembo.

3. Po teh navodilih naj sestavi učne načrte anketa, ki jo po zaslusanju deželne konference skliče c. kr. deželni šolski svet.

4. Smoter sedanjih učnih načrtov se zaradi obilnih olajšav, neugodnega šolskega obiska in drugih razlogov ne doseže, ker mu manjka glavni pogoj: popola šolski obisk.

5. Učni načrti naj bi se predruščili tako, da se začne s slovnikiškimi pouki šele v 4. in 5. šolskem letu in da se razbremenijo srednja stopnja v 4. in 5. šolskem letu obilja učne stvarine iz slovnice, računstva, zemljepisja, risanja, geom. oblikoslovja in telovadbe, da se tedaj učna snov za višjo stopnjo v imenovanih predmetih reducira.

6. Izdajo naj se minimalni, ne pa normalni učni načrti. V učnih načrtih naj bo samo to, kar mora, ne pa kar more učitelj doseči pri ugodnih šolskih razmerah.

7. Z minimalnimi učnimi načrti ohranimo učitelju pri pouku večjo prostost, ki je potrebna, da ne zagazi v šablonsko delovanje, temveč da vedno skrbno pazi, da strinja njegov pouk z dušeslovnimi zakoni ter da ne pazi samo na to, kaj mora doseči, temveč tudi vedno kako se to doseže.

8. Minimalni učni načrti so tudi zaradi tega potrebni, da ostane učitelju dovolj časa seznaniti svoje učence natančneje z aktualnimi potrebami dotičnega okraja, oziroma večine učencev.

9. V učnih načrtih se je ozirati tudi na potrebe vsakdanjega življenja. Ker pa so te potrebe v raznih krajih različne se omenjajo v učnem načrtu le v splošnem oziru. Učiteljski zbori, oziroma šolska vodstva pa imajo nalogo, prilagoditi načrte krajevnim potrebam.

10. Čitanke naj se realnemu pouku natančno primerijo. Učenec naj popolnoma razume, kar čita.

11. Prerano čitanje in pisanje ter enostranski nazorni nauk naj odpade, zato naj se pa v učni načrt postavi realistični delovni pouk.

12. Učni načrti naj se priredijo glede števila ur in predmetov tako, da ne bo vnaprej nemščina obvezen predmet v slovenskih šolah ter odjedala učnih ur materinščini, kar je oboje protizakonito. (Tretji odstavek člena XIX. drž. osn. zakona z dne 20. dec. 1867, drž. zak. št. 142 se glasi doslovno: „V deželah, v katerih stanuje več narodov, naj bodo javna učilišča tako urejena, da se bodo dali vsakemu teh narodov potrebni pripomočki za izobrazbo v svojem jeziku in da se ne bo nihče silil k učenju drugega deželnega jezika.“)

V § 3. drž. šol. zak. z dne 14. maja 1869 so predmeti ljudske šole izrečno naštet, med njimi je imenovan tudi predmet „Učni jezik“ (na slovenskih šolah samoumevno slovenski, na nemških šolah pa nemški učni jezik), ni pa med njimi imenovan predmet „Drugi deželni jezik“. Nemški jezik torej po zakonu ni noben učni predmet slov. ljudske šole, ravnotako kakor slovensčina ni učni predmet za nemške šole. Namen ljudske šole tudi ni učenje tujih jezikov, temveč pravno-verska in narodno-splošna izobrazba.

13. Da so tudi takozvane utrakvistične šole protizakonite, je razsodilo upravno sodišče z razsodbo z dne 16. maja 1908, št. 5993/07. En del te razsodbe pravi, da je ljudska šola z ozirom na učni jezik celota. Uvedba kakage drugega nego materinskega jezika za učni jezik bi nasprotovala 1. celoti, 2. namenu ljudske šole in 3. imenovanemu XIX. členu drž. osnovnega zakona kakor tudi drž. šolskega zakona in bi učenci ne dosegli smotra.

Nemščina naj se uči torej kot neobvezen predmet, in sicer samo za one otroke, katerih starši se v začetku šolskega leta prijavijo za ta pouk; ona pa ne sme odjedati učnih ur materinščini, kvečjemu kakemu manj važnemu predmetu. Ker so pa vsi predmeti več ali manj važni in za splošno izobrazbo, ki jo najpoda ljudska šola, neizogibno potrebni, bi kazalo ure za nemščino kot neobvezen predmet

dati in dotično osebo posebe za te ure nagraditi.

14. Iz v točki 13. povedanega sledi, da se v doleslej utrakvističnih šolah uvede na vse razrede slovenski učni jezik.

II. Podrobna vodila.

A. Jezikovni pouk.

1. Jezikovni pouk na nižji stopnji je realistično delavni pouk (nazorni nauk), čitanje, pisanje, prepisovanje in posebno napisovanje, na višji stopnji pa čitanje, slovnica s pravopisjem in spisjem.

2. Jezikovni pouk naj bo z vsem poukom v najtesnejši zvezi.

3. Podlaga vsemu jezikovnemu pouku je opisovalni in pripovedovalni nazorni nauk, združen z memoriranjem; zato naj se nazornemu nauku kot najvažnejšemu delu pouka na nižji stopnji posveti večja pozornost. Obsega naj nazorne, miselne in govorne vaje, ki tvorijo nerazdružno celoto ter se ne naslanjajo na berila v Začetnici, temveč imajo svojo pot.

4. Realno čtivo naj se uporablja samo v realnih urah. V jezikovni uri razpravljano berilo naj vpliva le na etično in estetično čuvstvovanje učencev.

5. Ljudska šola ne pozna posebnega pouka v knjižni zgodovini. Knjižna podavanja se morajo naslanjati na spise dotičnih pisateljev.

6. V enorazrednicah in dvorazrednicah in v nižjih razredih više organizovanih šol slovnica ni samostojen učni predmet. Poučuje se, kolikor nje je treba v zvezi z drugim jezikovnim poukom, posebno z govornimi vajami in spisjem.

7. V višjih razredih večrazrednih šol je slovnica samostojen predmet. Poučuje naj se pa v tesni zvezi z drugim jezikovnim poukom, posebno z govornimi vajami, s pravopisjem in spisjem.

8. „Slovnikiški pouk razkriva poleg oblike zlasti vsebino jezika, njega prvotno nazornost in poezijo, s tem bi se gojila sila jezikovne životvornosti in zgovornosti, ideal Komenskoga. Tak pouk bi vezal rabljivost s poezijo, fantazijo s čuvstvom v nasprotju z dosedanjo oblikoljubnostjo in bil v istini slovanski (Dr. Fr. Plešič).“

9. Pravopisje naj tvori s slovnico en predmet.

10. Dovršen slog bodi ideal spisovnemu pouku. On naj učence uči pravilno govoriti in pisati o raznovrstnih predmetih.

11. V doseg tega smotra služijo:

- govorne vaje v vseh predmetih ljudske šole;
- glasno izrazito čitanje berilnih sestavkov, memoriranje in podavanje ustno in pismeno.

12. Događki iz lastnega življenja učencev, pisma, razni listi in opravljeni sestavki naj se pridno vadijo vso opisno dobo.

B. Računstvo.

1. Računstvo naj vadi učence na vseh stopnjah javnega mišljenja; v prvi vrsti pa naj jih usposobi samostojno, urno in zanesljivo izdelovati račune iz vsakdanjega življenja.

2. Posebno pridno naj se goji ustno računanje, ker je vitalnega pomena in ker je podlaga pismenemu računstvu. Zato naj se obrača na ustno računanje potrebna pozornost ne samo na nižji stopnji, temveč tudi v višjih šolskih letih naj se prične vedno z ustnim računanjem.

3. Ves računski pouk naj stremi predvsem v praktično smer.

4. V prvem šolskem letu naj se računstvo omeji na prištevanje, dopolnjevanje, odštevanje in množenje, kar je zlasti za manj organizovane šole velike vrednosti.

5. Elementarno računstvo je podlaga vsemu poznejšemu računstvu; zato ga je kar najskrbnejše gojiti.

6. Glavni nedostatek sedanjega pouka v računanju je, da se učna snov ne naslanja dovolj na potrebo vsakdanjega življenja in da kvalitativno ni prav izbrana. Ona priučeno bolj razširja, nego utrjuje in umno uporablja. Izključijo naj se torej vsi računi, ki nimajo nobene praktične vrednosti:

- navadni ulomki z velikimi imenovalci, ki niso v nikakem oziru k decimalnemu zistemu;
- določevanje največje skupne mere;
- množitev in delitev navadnih ulomkov z navadnimi ulomki;

d) pretvorjenje desetinskih ulomkov v navadne ulomke,

e) kako je spoznavati razdelnost števil;

f) vse umetne nastave in načine računanja (regeldetrija, duhemorni in nepraktični računi mnogoimenskih števil v smislu množitve in delitve, zmesni in terminski računi); od mnogoimenskih števil naj se vadijo samo najobičajnejši računi s časovnimi merami, a tudi gospodarskimi računi naj se ne razpravljajo kot samostojni računi, temveč naj se vadijo kot sklepni računi.

7. V merstvenem oblikoslovju naj se predvsem ozira na izračunavanje ploskev in telesnin ter je glavna reč pri tem uporaba, da se učencec ne dovede samo do znanja, ampak da zamore svoje znanje ukoristiti tudi v svojem praktičnem življenju.

C. Prirodopisje in prirodoslovje.

1. Učna stvarina za prirodopisje in prirodoslovje naj so določi po rekih „Non scholae, sed vitae discimus!“ in „Non multa, sed multum!“

2. V prirodopisnem pouku se je baviti (zlasti na višji stopnji) s človeškim telesom, osobito z ozirom na zdravstvo, na pridelle domačih in tujih dežel, ki se rabijo v vsakdanjem življenju in mogočno vplivajo na splošna in krajevna razmerja; zato naj ima vsaka šola potrebna prirodoslovna učila. Ker je pa priroda sama najboljša učilo, naj se vsaki šoli preskrbi vsaj dobro urejen šolski vrt in dobra zbirka prirodnin.

3. V prirodoslovju naj se uče najlaže umevni fizikalni in kemijski pojavi z vednim ozirom na potrebščine v življenju in na prirodne prikaze.

4. Učna snov o elektriki naj se malo bolj natančno in podrobno razširi in modernizuje ter se naj v krajih z brzozavrnimi postajami učenci v smislu in važnosti nove uvedbe z brzozavrnimi poročili o prognozi vremena pouče.

5. Prirodopis in prirodoslovje (fiziko in kemijo) na eni in isti stopnji poučevati ne kaže; posameznosti tega pouka naj se temveč razdele tako, da pride za pripravljanim poukom na nižji stopnji nazorni nauk, na srednji stopnji prirodopis, na višji stopnji pa poleg prirodopisa fizika in kemija.

6. Ob navadnih razmerah organizovanih ljudskih šol pomožna realna knjižica lahko odpade. Marljiva kratka ponavljanja storé več; tudi nudi čitanka marsikatero priložnost, da se uglobojo učenci v priučeno stvarino. Višje organizovanim šolam bi pa realna knjižica bila dobro došla.

P o L j. S t. S r e č — o v u č. z b.

Opomba uredništva: Ker je uradna okr. konferenca za okraje Maribor, Slov. Bistrica in Sv. Lenart že dne 2. julija in torej ni mogoče, da bi se učitelstvo teh okrajev zamoglo poprej v zborovanjih okr. učit. društev glede stavljenja predloga, izraženega v točkah 12., 13. in 14. „Splošnih vodil“ dogovoriti ter se zaradi enodušnega glasovanja zediniti, apelujemo na društvene predsednike zgoraj imenovanih okrajev, ker je možnost društvenih zborovanj istih okrajev pred navedenim dnevom popolno izključena, naj pozovejo svoje člane eno uro pred konferenco v „Narodni dom“ v Mariboru, da se določi: a) Kdo stavi predlog v smislu točk 12., 13. in 14. „Splošnih vodil“ (mislimo, da predsedniki društev); b) da se sklene soglasnost in solidarnost v glasovanju. V okrajih Spodnjega Štajerja pa, kjer se okrajne konference vrše pozneje, naj bi učit. društva storila vse enake korake pravočasno pod geslom: „Sedaj ali pa nikoli!“

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo je zborovalo v nedeljo, dne 5. junija, v prijaznem S e n t J e r n e j u. Zborovanja P. D. so vedno dobro obiskana. Tudi topot se je udeležilo zborovanja okroglo 40 tovarišev in tovarišic iz bližnjih in daljnih krajev. Najčastnejše je bilo zastopano Krško z desetimi člani, najdaljšo pot je pa naredil tovariš Tratar iz Mokronoga. Tovariš predsednik je ob 11. uri otvoril zborovanje in je dal besedo tovarišu Trostu, ki je obdelal temo „Vzgjajamo zavedne Slovence!“ z njemu lastno skrbnostjo in temeljitostjo. Ker tovariš predavatelj gotovo priobči svoj referat, hočem tu navesti samo nekaj

vodilnih misli, ki so mi najbolj ugajale. Ako je mogoče otroku v najnežnejši mladosti vcepiti pojem o Bogu in ga naučiti nebroj molitvic, mu gotovo tudi lahko vcepimo pojem o n a r o d n o s t i, da že tu vzgojimo kal poznejši narodni zavednosti. Koncem predavanja je povedal tovariš Malnarič slučaj iz vzgoje v znani narodni rodovini. Dotična mati je imela navado, da je svojega sinčka zvečer, preden ga je dajala v posteljo, postavila na mizo in ga vprašala: „Kdo si ti?“ In deček: „Jaz sem Vid Barle, slovenski fant.“ Ni dobro, da v nežni mladosti naučimo otroke s tujimi jeziki; pozneje ne zna dotičnik nobenega dobro, obenem pa izgubi spoštovanje do mile materine govornice. Govor v materinem jeziku bodi temelj narodni vzgoji.* Pokažimo otroku prirodne krasote naših krajev in ne vodimo ga prej v tujino. Pripovedujmo otrokom slavne čine naših pradedov; šolska berila imajo kaj malo takih povesti, zato jih tem pridnejše zbirajmo in pripovedujmo. V poznejših letih morajo otroci izpoznati pojem in pomen n a r o d n e g a d e l a in samoozbrambe; ob tem pa gledajmo, da se v otroških srečih ne goji sovraštvo in nestrpnost, ampak ljubezen do lastnega jezika in domače grude, obenem pa odpor proti nasilju. Nabiralniki v narodne namene učijo otoka varnosti in krotiki strasti (sladkosnednost itd.) Nabiranje znamk, stanjola in starega denarja so narodnoobrambna dela, ki pripravljajo otoka na poznejše težje delo. — Predavatelj je žel za svoja izvajanja obilo zahvale, in prepričan sem, da začne učitelstvo resno upoštevati tudi to stran šolske vzgoje. Po prvem predavanju je govoril Drag. Humek o m e r s t v u v v s a k d a n j e m življenju. Predavatelj je zopet pokazal, da stremi z vso dušo za tem, da se pri pouku tesno spoji šola z življenjem in da se posebno v ponavljani šoli premosti prepad, ki zija med šolo in domom. Iz življenja za življenje. V podrobnosti tega zanimivega predavanja se ne spuščam, ker nam je tovariš predavatelj povedal, da izide vsa snov bogato ilustrovana v posebni knjižici, ki bo namenjena pridnim ponavljanim učencem ob izstopu iz šole in za prsto ljudstvo. A beroč podpišemo posebno predavateljeva izvajanja z ozirom n a r o č n o d e l o, ki je pri nas popolnoma umrlo. Kmetje kupujejo najprimitivnejše predmete pri trgovcu, namesto, da bi si jih ob zimskih večerih napravili sami. Predavatelj je stavlil zahtevo, naj bi se vsak učenec pred izstopom iz šole priučil vsaj toliko ročnosti, da bi znal izdelati navadne predmete, n. pr. pehar, košaro, naramni koš, toporišče, grablje, ročnik, obroč za škaf i. t. d. Ali bi ne mogel deželni odbor omogočiti kakage tečaja v ta namen? Ministrstvo se baje tudi zanima za to stroko. Znaniti bi vodstvo takega kurza prevzel predavatelj, ki je znan kot izborni rokodelcec. Za tak tečaj se je izrekel tudi navzoči nadzornik Stiasny; znaniti se mu posreči spraviiti stvar v tek. — Po predavanjih je stavlil ravnatelj dr. Romih predlog, naj se velike počitnice razdele tako, da bi zadnjih 14 dni prenesli v oktober, ker je v tem času pri nas branje, in kmetje krvavo potrebujejo otroke doma. Vnela se je živahna debata, ki so v njo posegli tovariši Trost, Benedičič, Malnarič, dr. Romih in nadzornik Stiasny. Končno smo enoglasno sprejeli predlog dr. Romiha. Predlog je formuliral tovariš predsednik tako-le: Okrajni šolski svet naj blagovoli določiti počitnice tako, da traja prvi del od 15. julija do 1. septembra, ostalih 14 dni pa naj vsak krajni šolski svet prostovoljno nastavi na čas, ki se mu zdi za njegov okoliš z ozirom na kmetijsko delo najpripravnejši. — Nadzornik Stiasny je obljubil, da se bo stvar obravnavala v istem smislu ob priliki uradne konference dne 11. t. m. — Nato je stavlil tovariš Malnarič z ozirom na prejšnji predlog nov predlog, ki se glasi: Ponavljalna šola se naj začne šele s 1. novembrom in se naj neha s 15. majem. Predlog je utemeljeval s tem, da se v zimskih mesecih ne more poučevati veliko kmetijstva, ker se začne priroda gibati komaj v aprilu, ko je že konec dosedanje ponavljalne šole. April in maj sta najlepša meseca za kmetijski pouk izven šolske sobe. Važnost tega predloga je uvidel pač vsakdo; zato smo sprejeli predlog skoraj brez debate. — Končno je predlagal tovariš Tratar, naj poskrbi P. D., da se postavi umrlemu Fettech-Frankheimu, ki je bil naposled nadučitelj v Mokronogu, nagrobni spomenik. Tovariš predsednik obljubi, da bo poslal v ta namen okrožnico na vsa šolska vodstva in prošnjo Postojnskemu učiteljskemu društvu, ker je pokojnik mnogo let služboval v onem okraju. Kdor je poznal pokojnika in hoče prispevati kak dar, naj blagovoli poslati znesek učitelju Tratarju v Mokronog. — Za delegate „Zavezine“ skupščine smo določili tovariše Trosta, Malnariča, Rozmana in Humka ter tovarišici Lijo Tavčarjevo in Pavlo Zirerjevo. — S tem je bil dnevni red izčrpan in odšli smo v gostilnico k Reclju, da si privežemo dušo in se pokrepčamo za pot v pleterski samostan. Na obzorju so se jeli zbirati temni oblaki in koncem kosila nas je prepirajno nebo blagoslovilo za nameček. A takoj je zopet posijalo solnce, napregli smo in hajd pod Gorjance! Tik pred samostanom nas je zalotila ploha, a

* Otroci naj se uče takoj pravilne slovenskine! Uredn.